

**GMINNY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR
PRZEMOCY W RODZINIE
NA LATA 2020-2025**

Spis treści

I Wiadomości ogólne.....	3
1.1. Charakterystyka przemocy w rodzinie.....	3
1.2. Uwarunkowania prawne realizacji Programu.....	4
1.3. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie w Gminie Rogoźno.....	5
1.4. Analiza SWOT obszaru przeciwdziałania przemocy w rodzinie.....	10
II Zadania programowe.....	11
2.1. Cel główny.....	11
2.2. Cele szczegółowe.....	11
2.3. Odbiorcy Programu.....	12
2.4. Realizator.....	12
2.5. Źródła finansowania.....	13
2.6. Monitoring.....	13
Zakończenie.....	13
Spis tabel.....	14

1.1. Charakterystyka przemocy w rodzinie

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 roku definiuje przemoc w rodzinie jako „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób wymienionych w pkt 1 [tj. członków rodziny], w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”¹.

Przemoc wewnątrzrodzinna jest zróżnicowana, można wymienić jej kilka rodzajów oraz wyodrębnić jej typologię. Każdy aspekt przemocy w rodzinie można scharakteryzować na takich samych wymiarach i zaliczyć do form biernych lub czynnych. Przemoc czynna ma miejsce wtedy, gdy złość agresora skierowana jest bezpośrednio na ofiarę i podejmuje on czynne działania mające na celu krzywdzenie psychicznie, fizycznie lub seksualnie. Przemoc bierna zaś oznacza okazywanie gniewu brakiem zainteresowania ofiarą lub unikaniem działań, zachowań prowokujących wybuchy złości, czyli inaczej zaniedbywanie psychiczne, fizyczne lub seksualne.

Najbardziej powszechna klasyfikacja przemocy w rodzinie wygląda następująco (tabela 1).

Tabela nr 1. Klasyfikacja przemocy w rodzinie oraz przykłady głównych jej form.

	Czynne nadużycie	Bierne nadużycie
Przemoc fizyczna	popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielanie koniecznej pomocy, itp.	słaba opieka zdrowotna, zaniedbywanie fizyczne
Przemoc psychiczna	wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez	brak uczuć, nieokazywanie miłości i bliskości, zaniedbywanie emocjonalne, zaniedbywanie materialne

¹Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 roku (Dz. U. 2015 poz. 1390).

	odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), gróźb, itp.	
Przemoc seksualna	wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych kobiety, itp.	zaniechanie ochrony przed nadużyciami, prostytutcja
Przemoc ekonomiczna	odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, nie zaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny, itp.	nie zapewnienie odpowiednich środków lub ich odbieranie na skutek braku wiedzy, choroby lub niezaradności
Zaniedbanie	umyślne porzucenie, odmawianie pożywienia, pieniędzy, opieki medycznej lub lekarstw, itp.	porzucenie, nie zapewnienie odpowiedniego wyżywienia, pieniędzy, opieki zdrowotnej na skutek lęków, braku wiedzy lub niezaradności

Źródło: Browne K., Herbert M., Zapobieganie przemocy w rodzinie, PARPA, Warszawa 1999.

1.2. Uwarunkowania prawne realizacji Programu

Zadania i założenia Programu zgodne są z kierunkami następujących aktów prawnych:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U.1997.78.483);
2. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U.2015.0.1390);
3. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U.2019.0.1111).
4. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U.2019.0.1507).

5. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U.2018.0.2137);
6. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U.2019.0.852).

1.3. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie w Gminie Rogoźno

Gmina Rogoźno jest gminą miejsko-wiejską położoną w województwie wielkopolskim i powiecie obornickim, 40 km na północ od Poznania. Granice mają łączną długość 82 km. Siedzibą gminy jest miasto Rogoźno (prawa miejskie - 24 kwietnia 1280r.).

Powierzchnia gminy to 217,95 km², w tym 11,2 km² przypada na miasto Rogoźno. Przez centralną część gminy przebiega łącząca Poznań z Pomorzem Środkowym droga krajowa K-11 i ważna linia kolejowa Poznań-Kołobrzeg. W miejscowości Ruda bierze początek droga wojewódzka nr 241 Rogoźno-Wągrowiec.

Gminę zamieszkuje 18 222 osób (stan na 30.12. 2016 r.), z tego w Rogoźnie mieszka 10 985 osób, a pozostałe 6 927osób zamieszkuje 32 wsie.

Dla mieszkańców Gminy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej udzielał wsparcia. Jej wymiar prezentuje tabela nr 2.

Tabela nr 2. Udzielona pomoc i wsparcie.

Wyszczególnienie	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018
OSOBY I RODZINY, KTÓRYM UDZIELONO POMOCY i WSPARCIA			
Liczba osób	1 997	2 186	2018
OSOBY I RODZINY, KTÓRYM PRYZNANO ŚWIADCZENIE			
Liczba osób	747	945	912
W tym: osoby długotrwale korzystające	256	272	397
Wiek 0-17	1	292	258
Wiek produkcyjny	609	509	483
Wiek poprodukcyjny	137	144	171
Liczba rodzin	700	672	655
Liczba osób w rodzinach	1 802	1677	1565

Źródło: opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za rok 2017 i 2018.

Analizując powyższe dane można stwierdzić, że w roku 2018 spadła liczba osób, którym przyznano świadczenie, jednak relatywnie wzrosła liczba osób długotrwale korzystających. Spadła liczba rodzin korzystających ze wsparcia, co pozwala na wysunięciu wniosku, że z pomocy korzystają częściej te same osoby. Powody przyznawania pomocy obrazuje tabela nr 3.

Tabela nr 3. Powody przyznania pomocy.

POWODY UDZIELENIA POMOCY I WSPARCIA			
Wyszczególnienie	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018
UBÓSTWO			
Liczba rodzin	476	373	367
Liczba osób w rodzinach	1 193	1 001	916
BEZROBOCIE			
Liczba rodzin	252	248	116
Liczba osób w rodzinach	693	374	350
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ			
Liczba rodzin	321	379	264
Liczba osób w rodzinach	746	629	616
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA			
Liczba rodzin	541	656	489
Liczba osób w rodzinach	1 222	1 190	1 061
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH			
Liczba rodzin	134	316	125
Liczba osób w rodzinach	525	644	448
ALKOHOLIZM			

Liczba rodzin	69	49	33
Liczba osób w rodzinach	119	73	44
NARKOMANIA			
Liczba rodzin	10	1	0
Liczba osób w rodzinach	10	1	0
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA			
Liczba rodzin	116	283	93
Liczba osób w rodzinach	566	608	501
W TYM: WIELODZIETNOŚĆ			
Liczba rodzin	84	229	81
Liczba osób w rodzinach	448	494	464
BEZDOMNOŚĆ			
Liczba rodzin	74	57	69
Liczba osób w rodzinach	75	59	76
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO			
Liczba rodzin	15	0	12
Liczba osób w rodzinach	22	0	2
ZDARZENIA LOSOWE			
Liczba rodzin	4	2	1
Liczba osób w rodzinach	14	6	4
PRZEMOC W RODZINIE			
Liczba rodzin	5	32	0

Liczba osób w rodzinach	16	76	0
-------------------------	----	----	---

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPIPS-03 za lata 2016, 2017 i 2018.

Analizując powyższe dane można stwierdzić, że pomoc udzielana jest najczęściej z powodu ubóstwa, następnie niepełnosprawności i bezradności opiekuńczo-wychowawczej. Odsetek wydanych decyzji z powodu przemocy w rodzinie jest raczej marginalny. Należy mieć jednak na uwadze, że nie znaczy to, że osoby doświadczające przemocy pozbawione są pomocy finansowej. Najprawdopodobniej pomoc została przyznana z innej przesłanki. Skalę tego zjawiska na podstawie analizy Niebieskich Kart prezentuje tabela 4.

Tabela nr 4. Analiza zjawiska przemocy w rodzinie.

L p.	Liczba czynności lub osób				
	Rok	2016	2017	2018	
1	Liczba Niebieskich Kart		20	23	23
	w tym:	miasto	9	16	16
		wieś	11	7	7
2	Liczba osób pokrzywdzonych w wyniku przemocy w rodzinie		22	24	10
	w tym:	kobiety	15	17	8
		mężczyźni	4	4	1
		nieletni	3	3	1
3	Liczba sprawców przemocy domowej		20	21	10
	w tym:	kobiety	1	1	1
		mężczyźni	19	20	9
		nieletni	0	0	0
4	Korelacje rodzinne – ofiary		22	24	10
	w tym:	żona	10	11	5
		konkubina	1	5	1
		mąż	1	1	0
		dzieci	3	3	1
		rodzice	7	3	3
		inne	0	1	0
5	Korelacje rodzinne – sprawcy		20	22	10
	w tym:	mąż	9	10	5
		konkubent	1	5	1
		żona	1	1	0
		rodzice	4	3	2
		syn	5	3	1
		zięc	0	0	1
6	Liczba sprawców przemocy nadużywający alkoholu		12	15	6
	w tym:	kobiety	1	0	0
		mężczyźni	11	15	6
		nieletni	0	0	0
7	Liczba sprawców przemocy spożywający środki psychoaktywne		3	2	1
	w tym:	kobiety	0	0	0

	mężczyźni	3	2	1
	nieletni	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za rok 2016, 2017 i 2018.

Analizując wyżej zebrane dane można stwierdzić, że częściej przypadki przemocy w rodzinie rejestrowane są w mieście. Poszkodowanymi są głównie kobiety, skala zjawiska wobec mężczyzn i dzieci rozkłada się mniej więcej po równo. Sprawcami są przede wszystkim mężczyźni, kobiety stanowiły pojedyncze przypadki. Przemoc w rodzinie rejestrowana jest głównie w związkach formalnych (małżeństwach), a następnie w przypadku konkubinatu. Skala zjawiska w stosunku do rodziców i dzieci rozkłada się mniej więcej po równo. Osobami doświadczającymi przemocy są głównie osoby pełnoletnie, podobnie jak w przypadku osób podejrzanych o jej stosowanie.

Przypadki przemocy rejestrowane są poprzez uprawnione służby, w większości przez funkcjonariuszy Policji (tabela nr 5).

Tabela nr 5. Liczba Niebieskich Kart założonych przez poszczególne organy.

L.p.	Uprawniony organ	2016	2017	2018
1.	Policja	14	18	16
2.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rogoźnie	6	4	7
3.	Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Wągrowcu	0	1	0

Źródło: Opracowanie własne.

1.4. Analiza SWOT obszaru przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Analizę obszaru pomocowego przedstawia tabela nr 6.

Tabela nr 6. Analiza SWOT.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • aktywna współpraca instytucji działających na rzecz rodziny; • dobra znajomość środowiska lokalnego osób działających w obszarze pomagania; • zatrudnienie odpowiednio wyspecjalizowanej kadry w zakresie pomagania; • rozbudowana infrastruktura oświatowa; 	<ul style="list-style-type: none"> • niska świadomość osób doświadczających przemocy dot. przysługujących im praw; • „hermetyczny” model rodziny; • niski poziom oraz niechęć do wykorzystywania własnych zasobów do radzenia sobie z problemami; • niechęć do korzystania z oddziaływań w zakresie przeciwdziałania przemocy • odmowa składania zeznań i/lub bardzo częste ich wycofywanie;

<ul style="list-style-type: none"> • realizowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz Programu Wspierania Rodziny • działalność Zespołu Interdyscyplinarnego oraz Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych; • działalność świetlic środowiskowych; • zapewnianie dostępu do pomocy specjalistycznej, tj. prawnej, rodzinnej, psychologicznej i terapii uzależnień; • realizacja programów rządowych Pomoc Państwa Zakresie Dożywiania oraz Karta Dużej Rodziny; • dostęp do wsparcia asystenta rodziny poprzez zatrudnianie odpowiedniej liczby asystentów; • szerokie działania profilaktyczne realizowane przez placówki oświatowe; • realizacja „Szkoły dla Rodziców”; • odpowiednie realizowanie działań ustawowych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rogoźnie; • zapewnianie szkoleń dla kadry pomocowej w tematyce przemocy w rodzinie. 	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczone zasoby lokalowe Gminy – niewystarczająca liczba mieszkań komunalnych i socjalnych; • bardzo niskie zaangażowanie organizacji pozarządowych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie; • brak prawidłowych wzorców osobowych w rodzinach dysfunkcyjnych.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • rozwój ogólnopolskiej polityki prorodzinnej; • aktywizacja zawodowa osób zagrożonych marginalizacją społeczną; • współpraca placówek działających na terenie gminy z placówkami powiatowymi; • realizacja przez powiat programu korekcyjnego-edukacyjnego dla sprawców przemocy; • możliwość ciągłego podnoszenia kwalifikacji przez pracowników GOPS; • możliwość pozyskiwania środków unijnych na realizację projektów; • zmiana spostrzegania zjawiska przemocy w rodzinie przez społeczność lokalną. 	<ul style="list-style-type: none"> • osłabienie więzi rodzinnych oraz autorytetu rodzinnego; • występowanie zjawiska „hermetyzacji rodziny”; • przerzucanie odpowiedzialności za swoją sytuację na instytucje; • poczucie bezkarności osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie; • rosnące koszty utrzymania rodziny; • niewystarczające zasoby mieszkaniowe; • uzależnienie się beneficjentów GOPS od udzielanej pomocy.

Źródło: opracowanie własne.

II Zadania programowe

2.1. Cel główny

Celem głównym programu jest:

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz ochrona ofiar przemocy w rodzinie.

2.2. Cele szczegółowe

Dla realizacji celu głównego Programu wyznaczono następujące cele szczegółowe:

1. Diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie.
2. Udzielanie profesjonalnej pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie.
3. Podejmowanie działań wobec osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie.
4. Podnoszenie kompetencji osób działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Tabela nr 7. Harmonogram realizacji Programu.

Lp.	Zadania	Wskaźniki	Okres realizacji
Cel szczegółowy 1. Diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie			
1.	Przygotowanie diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie	1. Czy przygotowano diagnozę.	2020-2025
Cel szczegółowy 2. Udzielanie profesjonalnej pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie			
1.	Wspieranie rodzin doświadczających przemocy w rodzinie	1. Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego.	2020-2025
		2. Liczba posiedzeń Grup Roboczych.	
		3. Liczba założonych Niebieskich Kart.	
		4. Liczba rodzin, w których zdiagnozowano występowanie zjawiska przemocy w rodzinie.	
2.	Udzielanie pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie	1. Liczba sporządzonych formularzy Niebieska Karta część C.	2020-2025
		2. Liczba osób, u których zdiagnozowano doświadczanie przemocy w rodzinie.	
		3. Liczba osób doświadczających przemocy, które stawiły się na posiedzeniu Grupy Roboczej.	
		4. Liczba osób poinformowanych o możliwości skorzystania z pomocy socjalnej, finansowej, prawnej, psychologicznej.	
3.	Monitorowanie sytuacji rodziny dotkniętej problemem przemocy w rodzinie	1. Liczba rodzin objęta monitoringiem.	2020-2025
		2. Liczba wizyt monitorujących.	
Cel szczegółowy 3. Podejmowanie działań wobec osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie			

1.	Ochrona interesu rodziny	1. Liczba wniosków na Komisariat Policji o podjęcie działań wobec osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie.	2020-2025
		2. Liczba wniosków do GKRPA.	
		3. Liczba informacji wysłanych do Sądu Rejonowego w Obornikach o sytuacji dzieci.	
		4. Liczba wniosków do I Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej w Obornikach.	
Cel szczegółowy 4. Podnoszenie kompetencji osób działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie			
1.	Organizacja i udział w szkoleniach	1. Liczba szkoleń.	2020-2025
		2. Liczba przeszkolonych osób.	

2.3. Odbiorcy Programu

Program ten jest adresowany dla rodzin, mieszkańców Gminy Rogoźno, wobec których prowadzona jest procedura Niebieska Karta oraz rodzin uwikłanych w problem przemocy w rodzinie.

2.4. Realizator

Realizatorem programu jest Gmina Rogoźno, w szczególności Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rogoźnie oraz Zespół Interdyscyplinarny.

2.5. Źródła finansowania

Realizacja Programu będzie odbywać się w zakresie posiadanych środków budżetu gminy, budżetu państwa oraz środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.

2.6. Monitoring

Monitoring Programu będzie polegał na corocznym gromadzeniu i analizowaniu informacji o stanie jego realizacji, według opracowanych wskaźników monitorujących. Zebrane dane pozwolą na ocenę realizacji wyznaczonych zadań. Efektem monitoringu będzie opracowanie sprawozdania przez pracownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rogoźnie, wyznaczonego przez kierownika

jednostki i przedłożenie go kierownikowi w terminie do 30 kwietnia każdego roku. Kierownik placówki przekaze sprawozdanie w ciągu 14 dni od jego otrzymania Radzie Miejskiej Rogoźna.

Zakończenie

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2020-2025 zakłada tworzenie warunków sprzyjających do ochrony osób doświadczających przemocy oraz wspierania, aby korzystały z przysługujących im praw. Wspieranie osób i rodzin będzie miało charakter zaradczy, profilaktyczny i ochronny, tak, by pomóc przezwycięzać trudności. Propagowanie odpowiednich postaw w środowisku rodzinnym daje szanse na zdobywanie umiejętności niezbędnych do wychodzenia z sytuacji kryzysowych.

Spis tabel

Tabela nr 1. Klasyfikacja przemocy w rodzinie oraz przykłady głównych jej form.....	3
Tabela nr 2. Udzielona pomoc i wsparcie.....	5
Tabela nr 3. Powody przyznania pomocy.....	6
Tabela nr 4. Analiza zjawiska przemocy w rodzinie.....	8
Tabela nr 5. Liczba Niebieskich Kart założonych przez poszczególne organy.....	9
Tabela nr 6. Analiza SWOT.....	10
Tabela nr 7. Harmonogram realizacji Programu.....	11